

TÂRİH-i OSMÂNÎ ENCÜMENİ

Tarih Çalışmaları", *TT*, VI/36 (1986), s. 41-46; Hasan Akbayrak, "Tarih-i Osmânî Encümeni'nin Tarih Yazma Serüveni", *a.e.*, VII/ 42 (1987), s. 361-368; Abdülkadir Özcan, "Tarih-i Osmânî Encümeni: Kuruluşu, Teşkilâtı ve Faaliyetleri", *TOEM* (İstanbul 1988), sy. 101 başında giriş, s. 1-9; Mehmet Demiryürek, "Tarih-i Osmânî Encümeni'nin Kuruluşu", *Toplumsal Tarih*, XV/90, İstanbul 2001, s. 41-49; Halil İnalçık – Bahaeddin Yediyıldız, "Türkiye'de Osmanlı Araştırmaları", *TTK Bildiriler*, XIII (2002), I, 85-87; Zeki Arıkan, "Tanzimat'tan Cumhuriyete Tarihçilik", *TCTA*, VI, 1592-1594.

ABDÜLKADİR ÖZCAN

TÂRİH-i PEÇEVÎ

(تاریخ پچوی)

Peçüylü İbrâhim Efendi'nin

(ö. 1059/1649 [?])

Kanûnî Sultan Süleyman

dönemi başından

1640 yılına kadar gelen

Osmanlı tarihi

(bk. PEÇUYLU İBRÂHİM).

TÂRİH-i SELÂNİKÎ

(تاریخ سلانکی)

Selânîkî Mustafa Efendi'nin

(ö. 1008/1600 civarı)

Osmanlı tarihine dair eseri

(bk. SELÂNİKÎ MUSTAFA EFENDİ).

TARİH VESİKALARI

Maarif Vekâleti tarafından

yayımlanan tarih dergisi.

Cumhuriyet idaresinin millî kültürü yerleştirmek, Güneş-dil teorisini desteklemek ve Türklük bilincini aşılacak için daha ziyade resmî kurumlar ve üniversiteler aracılığıyla yürüttüğü tarih-edebiyat çalışmalarına ve dergi neşriyatına Maarif Vekâleti de belge neşretmek suretiyle katkı yapma kararı alması sonucu yayın hayatına başladı. İlk sayısı 1941 yılında dönemin Maarif Vekili Hasan Âli Yücel'in himayesinde çıktı. Derginin önsözünü kaleme alan Hasan Âli Yücel neşredilme gayesini, insanlığın en derin mâzısından bugüne kadar geçirdiği hayatın mâna ve tecrübelerini tanıyıp bilmek, bu anlayış ve görüşle Türk kültürünün yayılıp genişlemesine imkân hazırlamak, geçmişimizin bütün izlerini aydınlığa çıkarmak, tarihimizi başkalarının gözlüğüyle görmekten ve millî tarih zihniyetiyle kültür esaretinden kurtulmak şeklinde açıkladı. Derginin öncelikli hedefi ise Türk tarihine ait önemli belge-

lerin tıpkıbasımlarını yayımlamak ve okuyucuya tanıtmaktır. İlk sayının önsözünde adı "Türk Tarih Vesikaları Dergisi" olarak zikredilmekle birlikte dergi yayın hayatını *Tarih Vesikaları* adıyla sürdürdü. Derginin Haziran 1941 tarihli ilk sayısında kurucusu ya da imtiyaz sahibi bir yayın kurulu veya yazı işleri sorumlusu hakkında bilgi bulunmamaktadır. Sadece arka kapağın iç yüzünde "Dâimî Yazı Heyeti" başlığı altında Enver Ziya Karal, Mükrimin Halil Yinanç, Cemal Tukin, M. Cavit Baysun ile Maarif Vekilliği Talim ve Terbiye Heyeti üyesi Faik Reşit Unat ve Topkapı Sarayı Müzesi müdürü Tahsin Öz'ün isimleri yer almaktadır. Derginin yayın kurulu 15. sayı (Mayıs 1949) dahil olmak üzere değişmedi, ancak zaman zaman yazı heyeti dışından başka kişilerin makaleleri de yayımlandı. *Tarih Vesikaları* cilt / sayı esasına dayanan bir külliyyat şeklinde düşünüldüğünden sayıların sayfa numaraları devam ettirildi ve bu durum yeni ciltlerde tekrarlandı. Derginin 7. sayısı (Haziran 1942) aynı zamanda II. cildin ilk sayısıdır. Dergi bu şekilde yayın hayatının ikinci yılına başladığından bu sayıda yine Maarif Vekili Hasan Âli Yücel'in birinci yayın yılının bir muhasebesini de içeren önsözü bulunmaktadır.

İlk neşredildiği tarihten Nisan 1943'e kadar dergi iki aylık periyotlar şeklinde yayın hayatını on iki sayı kesintisiz sürdürdü. Ardından bazı aksaklıklar ortaya çıktı. 13. sayı Ağustos 1944, 14. sayı Ekim 1944'te yayımlandı. II. Dünya Savaşı yıllarında beş yıllık bir aradan sonra 15. sayı Mayıs 1949'da neşredilebildi. Ancak yayımı yine kesintiye uğradı ve 1952'de alınan karar uyarınca 16. sayı Ağustos 1955'te yeni serinin cilt I/1. sayısı olarak Maarif Vekâleti Türk Kültür Eserleri Bürosu tarafından çıkarılmaya başlandı. Yeni serinin ilk sayısında derginin yayın ilkeleri, yazım kuralları ve içeriğinin genişletilmesine dair yeni esaslar açıklandı. Daha önce iki aylık periyotlar halinde neşredilen derginin yeni sayıları 1955, 1958 ve 1961'de olmak üzere yaklaşık üçer yıllık ara ile yayımlandı. Bu seride derginin dış kapağının iç yüzünde "Yazı İşlerini İdare Edenler" başlığı altında Hikmet İlaydın ve Adnan Sadık Erzi'nin adları yer almaktadır. Derginin içeriğine "bibliyografya" başlığı altında literatür, diğer dergilerin dizinleri, kitap ve dergi tanıtımlarının yer aldığı yeni bir bölüm eklendi. Yeni serinin I. (16) ve II. (17) sayılarında yazı işleri sorumluları değişmedi, III. (18) sayıda (Mart 1961) Adnan Sadık Erzi'nin

yerini İsmet Parmaksızoğlu aldı. *Tarih Vesikaları* 1941-1961 arasında toplam on sekiz sayı yayımlandı, bu tarihten itibaren neşir hayatı sona erdi. Derginin çıkması belgesel tarih yayıncılığında önemli bir boşluk doğurunca Türk Tarih Kurumu bu boşluğu doldurmak amacıyla 1964 yılından itibaren *Belgeler* adıyla yeni bir dergi çıkarmaya başladı. Bu dergi aksaklıklarla da olsa yayın hayatını sürdürmektedir (bk. BELGELER).

Tarih Vesikaları'nda hem devlet arşivleri ve kurumlarında saklanan evrakın hem de özel arşivlere intikal etmiş belgelerin neşredildiği görülmektedir. Zaman zaman Başvekil Refik Saydam örneğinde olduğu gibi devlet adamları veya vatandaşların kendilerine intikal eden belgeleri yayımlanmak üzere dergiye bağışladıkları görülmektedir. Bu tür bağışlara ilişkin mektuplar bazı sayıların arkasına eklenmiştir. Dergide fermanlar, nâme-i hümayunlar, diplomatik yazışmalar, kanunnâme ve nizamnâmeler, vakfiyeler, rûznâmeler, sefâretnâmeler, lâyihalar, renkli resimler, gravür ve haritaların tıpkıbasımları o dönemin imkânları ölçüsünde belgenin orijinal renk ve ebadında yayımlanmıştır. Dergide tıpkıbasımları neşredilen belgelerin tercüme yahut transkripsiyonlu metinleri de verilmiş, okuyucuya söz konusu belgelerin önemine ait genelde birkaç sayfayı geçmeyen bilgiler aktarılmıştır. *Tarih Vesikaları*, Türkiye'de belge neşri alanında öncü durumunda olmasının yanında akademisyen ve araştırmacılar açısından önemli bir referans özelliği taşımaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Kâmil Su, "Dergiler Arasında", *Ülkü*, II/18, Ankara 1942, s. 21-22; Mahmut H. Şakiroğlu, "Cumhuriyet Tarihimizde Süreli Yayınlar Kısaca Bir Bakış II, Tarih Dergileri ve Belleten", *TTK Belleten*, XLVII/188 (1983), s. 1207-1222; a.m.f., "Memleketimizde Toplu Tarih Çalışmaları", *TT*, VI/36 (1986), s. 41-46; VII/38 (1987), s. 9-13; VII/40 (1987), s. 49-54; Abdülkadir Özcan, "Tarih-i Osmânî Encümeni: Kuruluşu, Teşkilâtı ve Faaliyetleri", *TOEM*, sy.1-101 (tıpkıbasım), İstanbul 1988, s. 1-29; Murat Koraltürk, "Türkiye'de Tarihsel Belge Yayıncılığı ve Bir Süreli Yayın: Tarih Vesikaları Dizini", *Müteferrika*, sy. 3, İstanbul 1994, s. 155-163; Hasan S. Keseroğlu, "Batı'da ve Osmanlı İmparatorluğu'nda Süreli Yayınların Ortaya Çıkışı ve Özellikleri", *a.e.*, sy. 5 (1995), s. 19-28; Bülent Varlık, "Tanzimat ve Meşrutiyet Dergileri", *TCTA*, I, 112-125; Zafer Toprak, "II. Meşrutiyet'te Fikir Dergileri", *a.e.*, I, 126-132; Semavi Eyice, "Belleten", *DİA*, V, 424-425.

YÜKSEL ÇELİK

TÂRİHÂNE CAMİİ

(bk. DAMGAN TÂRİHÂNE CAMİİ).